

ÜSLÜ SAYILAR

Konu Özeti

Konu Kavrama Soruları

$$\underbrace{a \cdot a \cdot a \dots \dots \cdot a}_{n \text{ tane}} = a^n \rightarrow \begin{array}{l} \text{üs (kuvvet)} \\ \text{taban} \end{array}$$

Örnek : $2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 = 2^4$
 $5 \cdot 5 \cdot 5 = 5^3$
 $a \cdot a = a^2$

ÖZELLİKLER

1) $a^1 = a$ Sayının 1. kuvveti kendisine eşittir.

Örnek : $3^1 = 3$ $(-5)^1 = -5$

2) $a^0 = 1$ Sayının 0. kuvveti 1 'e eşittir. ($a \neq 0$ olmak üzere)

Örnek : $4^0 = 1$ $(-125)^0 = 1$

3) $1^n = 1$ 1 'in tüm kuvvetleri 1 'e eşittir.

Örnek : $1^5 = 1$ $1^{-1500} = 1$

4) $0^n = 0$ 0 'ın kuvvetleri 0 'a eşittir. ($n > 0$ olmak üzere)

Örnek : $0^7 = 0$ $0^{2000} = 0$

5) 0^0 belirsizdir. $0^{-3} = \text{tanımsız}$

6) **Negatif sayıların :**

- TEK sayı kuvvetleri $\rightarrow (-)$
- ÇİFT sayı kuvvetleri $\rightarrow (+)$

Örnek : $(-2)^3 = (-2) \cdot (-2) \cdot (-2) = -8$

$(-3)^2 = (-3) \cdot (-3) = +9$

NOT-1:

$(-5)^2 = +25$ $\rightarrow$ Üs, parantezin üzerindeyse içerdeki işareti de ilgilendirir.

$-5^2 = -25$ $\rightarrow$ Üs, sadece sayının (yani tabanın) üzerindeyse sadece sayıyı ilgilendirir. İşareti etkilemez.

7) $a^{-1} = \frac{1}{a}$ Bir sayının -1 . kuvveti, o sayının ters çevrilmiş haline eşittir.

Örnek : $5^{-1} = \frac{1}{5}$ $-2^{-1} = -\frac{1}{2}$

NOT-2: -1 . kuvvetin önündeki $(-)$ işareti sadece tabandaki sayıyı ters çevirir. Tabandaki sayının işareti ile ÇARPILMAZ.

8) $\left(\frac{a}{b}\right)^{-1} = \frac{b}{a}$ Bir kesrin -1 . kuvveti, pay ve paydasının yer değiştirmiş haline eşittir.

Örnek : $\left(\frac{3}{2}\right)^{-1} = \frac{2}{3}$ $\left(-\frac{5}{7}\right)^{-1} = -\frac{7}{5}$

9) **(ÜSSÜN ÜSSÜ)**

$(a^m)^n = a^{m \cdot n}$ İçerdeki ve dışarıdaki üsler çarpılır.

Örnek : $(2^3)^4 = 2^{3 \cdot 4} = 2^{12}$ $3^{10} \rightarrow \begin{array}{l} (3^5)^2 \\ (3^2)^5 \end{array}$ veya

NOT-3: $(a^m)^n = (a^n)^m$ ve $\left[(a^m)^n\right]^k = a^{m \cdot n \cdot k}$
olduğuna dikkat ediniz.

Örnek : $\left[(2^3)^4\right]^5 = 2^{3 \cdot 4 \cdot 5} = 2^{60}$

NOT-4: Aşağıdakilerin bilinmesi işlemlerde kolaylık sağlar.

$2^2 = 4$	$3^2 = 9$	$5^2 = 25$
$2^3 = 8$	$3^3 = 27$	$5^3 = 125$
$2^4 = 16$	$3^4 = 81$	$5^4 = 625$
$2^5 = 32$	$3^5 = 243$	$6^3 = 216$
$2^6 = 64$	$4^3 = 64$	$7^2 = 49$
$2^7 = 128$	$4^4 = 256$	$7^3 = 343$

10) **(NEGATİF ÜS)**

A-) Tam sayı

$$a^{-n} = \frac{1}{a^n}$$

B-) Rasyonel sayı

$$\left(\frac{a}{b}\right)^{-n} = \left(\frac{b}{a}\right)^n$$

11) (ÇARPMA)**A. Tabanlar Aynı**

$$a^m \cdot a^n = a^{m+n} \quad \text{Üsler toplanır.}$$

Örnek: $2^5 \cdot 2^9 = 2^{5+9} = 2^{14}$
 $5^{4+7} = 5^4 \cdot 5^7$

B. Üsler Aynı

$$a^n \cdot b^n = (a \cdot b)^n \quad \text{Tabanlar çarpılır, ortak üs yazılır.}$$

Örnek: $2^{12} \cdot 5^{12} = (2 \cdot 5)^{12} = 10^{12}$
 $6^7 = (2 \cdot 3)^7 = 2^7 \cdot 3^7$

12) (BÖLME)**A. Tabanlar Aynı**

$$\frac{a^m}{a^n} = a^{m-n} \quad \text{Yukarıdaki üsten alttaki üs çıkarılır.}$$

Örnek: $\frac{3^9}{3^4} = 3^{9-4} = 3^5$
 $\frac{5^3}{5^{-4}} = 5^{3-(-4)} = 5^{3+4} = 5^7$

B. Üsler Aynı

$$\frac{a^n}{b^n} = \left(\frac{a}{b}\right)^n \quad \text{Pay, paydaya bölünür. Ortak üs üzerlerine yazılır.}$$

Örnek: $\frac{6^5}{3^5} = \left(\frac{6}{3}\right)^5 = 2^5$
 $\left(\frac{5}{2}\right)^3 = \frac{5^3}{2^3} = \frac{125}{8}$

13) (TOPLAMA - ÇIKARMA)

$$x \cdot a^n + y \cdot a^n - z \cdot a^n = (x + y - z) \cdot a^n$$

Taban ve üsleri aynı olan üslü sayıların önündeki katsayılar arasında işlem yapılır.

Örnek: $3 \cdot 2^8 + 6 \cdot 2^8 - 4 \cdot 2^8 = (3 + 6 - 4) \cdot 2^8 = 5 \cdot 2^8$

Örnek: $2^{16} + 2^{15} + 2^{14} = ?$

NOT-5: Bu tip sorularda, tabanları aynı olan üslü sayılar, üssü en küçük olan sayı cinsinden ifade edilir.

14) (ÜSLÜ DENKLEMLER)**A. Tabanlar Aynı, Üsler Farklı**

$$\text{Üsler eşitlenir.} \quad a^m = a^n \Rightarrow m = n$$

Örnek: $2^{3x-7} = 32 \Rightarrow x = ?$

$$2^{3x-7} = 2^5 \Rightarrow 3x - 7 = 5$$

$$3x = 12 \Rightarrow x = 4$$

B. Üsler Aynı, Tabanlar Farklı

$$a^n = b^n$$

B.1) Üs → TEK ise

$$a = b$$

Örnek: $(4x-3)^5 = (3x+7)^5 \Rightarrow x = ?$

$$\text{üs} \rightarrow \text{Tek} \Rightarrow 4x - 3 = 3x + 7$$

$$x = 10$$

B.2) Üs → ÇİFT ise

$$a = b \quad \text{veya} \quad a = -b$$

Örnek: $(3x-7)^6 = (x+11)^6 \Rightarrow x = ?$

$$\text{üs} \rightarrow \text{Çift}$$

$$3x - 7 = x + 11 \quad \text{veya} \quad 3x - 7 = -(x + 11)$$

$$2x = 18 \quad \text{veya} \quad 3x - 7 = -x - 11$$

$$x = 9 \quad \text{veya} \quad 4x = -4 \Rightarrow x = -1$$

$$x = 9 \quad \text{veya} \quad x = -1$$

C. Tabanlar ve Üsler Farklı

$$a^m = b^n \Rightarrow m = 0 \quad \text{ve} \quad n = 0$$

Her ikisinin de üssü SIFIR olmalıdır.

Örnek: $5^{3x-6} = 2^{y+1} \Rightarrow x \cdot y = ?$

$$3x - 6 = 0 \quad y + 1 = 0$$

$$\left. \begin{array}{l} x = 2 \\ y = -1 \end{array} \right\} \Rightarrow x \cdot y = -2$$

$$D. \left. \begin{array}{l} a^x = b^m \\ a^y = b^n \end{array} \right\} \Rightarrow \frac{x}{y} = \frac{m}{n}$$

$$\text{Örnek: } \left. \begin{array}{l} 3^x = 7 \\ 3^y = 343 \end{array} \right\} \Rightarrow \frac{y+x}{x} = ? \quad (\text{Cevap: } 4)$$

E. $a^n = 1$ ise

1 e eşit üslü denklemlerde üç durum incelenmelidir.

- 1-) üs = 0 ve taban $\neq 0$ olabilir. ($n = 0$ ve $a \neq 0$)
- 2-) taban = 1 olabilir. ($a = 1$)
- 3-) taban = -1 ve üs ÇİFT sayı olabilir. ($a = -1$ ve n çift sayı)

Bulunan x değerleri çözüm kümesini oluşturur.

$$\text{Örnek: } (x-1)^{x+3} = 1$$

ise, x 'in alabileceği değerlerin çarpımı kaçtır? (Cevap: -6)

15) (ÜSLÜ SAYILARDA SIRALAMA)

A. Tabanlar Aynı

Üssü daha büyük olan büyüktür.

$$\text{Örnek: } 2^2 < 2^3 < 2^4 \leftrightarrow 4 < 8 < 16$$

B. Üsler Aynı

Tabanı daha büyük olan büyüktür.

$$\text{Örnek: } 2^3 < 3^3 < 5^3 \leftrightarrow 8 < 27 < 125$$

NOT-6: Yukarıdaki sıralama bağıntılarının $a > 1$ (1'den büyük sayılar) için verildiğine dikkat ediniz.

Bu koşuldan farklı üslü ifadeler için, EŞİTSİZLİKLER ders notunda ayrıntıları verilen kuralları uygulayınız.

Konu Kavrama Soruları:

1. $(-2010)^0 + (-1)^{2011} + 0^{2012} - 1^{2013}$ işleminin sonucu kaçtır?

- A) -2   B) -1   C) 0   D) 1   E) 2

2. $\frac{-2^3 + (-1)^6 - (-2)^2}{3^3 - (-2)^4}$ işleminin sonucu kaçtır?

- A) $-\frac{3}{2}$ B) -1   C) $-\frac{1}{2}$ D) $\frac{1}{2}$ E) 1

3. $\frac{(-x^2)^{-3} \cdot (-x^{-1})^2 \cdot (x^{-1})^3}{(-x^{-2})^3 \cdot (-x^{-1})^7}$

ifadesi aşağıdakilerden hangisine eşittir?

- A) x   B) $-x^2$ C) $-x^{-2}$ D) $-x^{-1}$ E) x^2

4. $\frac{(m^3)^5 \cdot (n^4)^2}{(m^2 \cdot n^5)^4}$ işleminin sonucu kaçtır?

- A) $\frac{m^7}{n^{12}}$ B) $\frac{m^7}{n^{11}}$ C) $\frac{m^6}{n^{12}}$ D) $\frac{m^2}{n^6}$ E) $\frac{m^2}{n^3}$

5. $2^{-6} \cdot (2^3 + 2^4 + 2^5)$ işleminin sonucu kaçtır?

- A) $\frac{3}{4}$ B) $\frac{5}{4}$ C) $\frac{5}{8}$ D) $\frac{7}{8}$ E) $\frac{9}{16}$

6. $\frac{3^5 + 3^5 + 3^5 + 3^5}{6^5 + 6^5}$ işleminin sonucu kaçtır?

- A) $\frac{1}{2}$ B) $\frac{1}{2^3}$ C) $\frac{1}{2^4}$ D) $\frac{1}{3^5}$ E) $\frac{1}{6^5}$

7. $\frac{5^{14} + 5^{12} + 5^{10}}{5^{11} + 5^9 + 5^7}$ işleminin sonucu kaçtır?

- A) 125   B) 25   C) 5   D) $\frac{1}{5}$ E) $\frac{1}{25}$

8. $\frac{3 \cdot 3^{41} - 12 \cdot 3^{40}}{9^{20}}$ işleminin sonucu kaçtır?

- A) 3   B) 2   C) -2   D) -3   E) -4

9. $2^{x-1} = a$ $3^{x+1} = b$ $6^x = 18$
olduğuna göre, a.b çarpımı kaçtır?

- A) 15   B) 18   C) 20   D) 24   E) 27

10. $2^x = 7$ olduğuna göre, $2^{x+1} + 4^x$ ifadesinin değeri kaçtır?

- A) 54   B) 63   C) 74   D) 81   E) 89

11. $2 \cdot 3^x = a$ olduğuna göre, $4 \cdot 81^x$ ifadesinin a türünden eşiti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $\frac{a^4}{2}$ B) $\frac{a^4}{4}$ C) a^4 D) $4a^2$ E) $9a^2$

12. $2^{-x} = a$
 $3^x = b$

olduğuna göre, $(648)^x$ ifadesinin a ve b türünden eşiti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $a \cdot b^3$ B) $a^3 \cdot b^4$ C) $\frac{a}{b^2}$ D) $\frac{b^4}{a^2}$ E) $\frac{b^4}{a^3}$

13. $6^{x+1} = 3^{x+3}$ olduğuna göre, 2^{x+1} ifadesinin değeri kaçtır?

- A) 3   B) 4   C) 6   D) 8   E) 9

14. a, b, c gerçel sayıları için

$$2^a = 3$$

$$3^b = 4$$

$$4^c = 8$$

olduğuna göre, a·b·c çarpımı kaçtır?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4   E) 5

15. $\frac{16^{x-1}}{128^{x+2}} = \frac{1}{32^x}$

olduğuna göre, x kaçtır?

- A) 10   B) 9   C) 8   D) 7   E) 6

16. $3^{2x+1} + 3^{2x-1} = 270$ olduğuna göre, x kaçtır?

- A) $\frac{2}{3}$ B) $\frac{1}{3}$ C) 2   D) 3   E) 9

17. $(x - 3y)^7 = (2x + y)^7$ olduğuna göre, $\frac{x}{y}$ oranı kaçtır?

- A) -8   B) -6   C) -4   D) -3   E) -2

18. x bir gerçel sayı olmak üzere, $(x - 5)^8 = 256$

denklemini sağlayan x değerlerinin toplamı kaçtır?

- A) 3   B) 5   C) 7   D) 8   E) 10

19. $75^{2a-b} = 25^{a+b-3}$ denklemini gerçekleyen a ve b tam sayıları için, a · b çarpımı kaçtır?

- A) 6   B) 5   C) 4   D) 3   E) 2

20. $3^a = 125$

$$5^b = 15$$

olduğuna göre, a'nın b türünden eşiti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $\frac{1}{b-3}$ B) $\frac{5}{b-3}$ C) $\frac{3}{b-1}$ D) $\frac{5}{b-1}$ E) $\frac{3b}{b-1}$

21. $(2x - 1)^{8x+4} = 1$

denklemini sağlayan x değerlerinin toplamı kaçtır?

- A) $-\frac{1}{2}$ B) 0   C) $\frac{1}{2}$ D) 1   E) $\frac{3}{2}$

22. $A = 19 \cdot 16^3 \cdot (125)^4$

olduğuna göre, A sayısı kaç basamaklıdır?

- A) 12   B) 13   C) 14   D) 15   E) 16

23. 81^3 sayısı, 729^5 sayısının kaç katıdır?

- A) 3^{16} B) 3^{17} C) 3^{-17} D) 3^{-18} E) 3^{-19}

24. $K = 2^{27}$

$$L = 4^{18}$$

$$M = 6^9$$

ise, aşağıdaki sıralamalardan hangisi doğrudur?

- A) $K < L < M$ B) $K < M < L$ C) $L < K < M$
D) $M < L < K$ E) $M < K < L$